

İnfeksiyöz laringotraehitis

Etiyoloji

Herpes virus

Epidemiyoloji

Hastalık yaygın

Dođal konakçı tavuk

Erkekler daha duyarlı

Sıcak mevsimlerde daha fazla

Her yaştaki hayvanlar duyarlı fakat 6 haftadan büyükler daha duyarlı

Etken eksudatlarda 3 ay, altıklıkta 20 gün, kurumuş eksudatta yıllarca canlı

Dezenfektanlara duyarlı

Bulaşma direkt ve indirekt solunum yolu ile

Kümes içinde hastalık hızla yayılır

Kümesler arası bulaşma daha yavaş

Vertikal bulaşma yok

İnkubasyon 3-12 gün

Tavuklarda yumurta veriminde düşme ve mortaliteye neden olmasından dolayı önemli ekonomik kayıba neden olur

Klinik bulgular ve makroskopik lezyonlar

Perakut form (şiddetli epizootik form) : Respiratorik depresyon, ağızdan kanlı mukus gelmesi ve yüksek mortalite (%70)

Hafif enzootik form: Treheada yangı, sinuzitis, konjuktivitis, düşük ölüm. Konjuktivada yangı ve hemoraji en önemli bulgu. Mortalite düşük (%5-10)

TAVUK IEĐİ

Etiyoloji

Hastalığın spesifik etkeni olan **tavuk çiçeği virusu** (*avipox virus*) Çiçek virusunun kanatlılara adapte olmuş **patotipleri** bulunmaktadır (*tavuk çiçek virusu, hindi çiçek virusu, kanarya çiçek virusu, güvercin çiçek virusu, vs* gibi).

Tavuk çiçek virusu, embriyolu yumurtaların korioallotik membranı (CAM) üzerinde üreyerek gri-beyaz renkte **odaklar (pock)** meydana getirir. Ayrıca, embriyo fibroblast ve böbrek hücrelerinde üreyebilir ve *sitopatik efektler (CPE)* oluşturur. Hücrelerin sitoplasmalarında olgunlaşan virusun meydana getirdiği **inkluziyon cisimcikleri (Bollinger cisimcikleri)** ve bunların içinde bulunan **virus partikülleri (Borrel partikülleri)** ışık mikroskopları (1500x büyütme) ile kolayca görülebilirler.

Virus, çevresel koşullara, kurumaya ve bazı dezenfektanlara direnç gösterir. Yara kabuklarında, deri döküntülerinde, tüyler ve tozlar üzerinde canlı kalabilir ve infektivitesini uzun bir süre koruyabilirler (aylarca, bazen yıllarca).

Kanatlı tavuk çiçek viruslarının bazı suşlarında (tavuk ve güvercin çiçek virusları) *hemaglutinasyon* yeteneğinin bulunduğu açıklanmıştır.

Tavuk çiçek virusunun fenol'e (% 1) ve formalin'e (% 0.1) 9 gün kadar dayanabildiği, ayrıca, 50°C. 30 dk. ve 60°C. 8 dk.da inaktive olduğu bildirilmiştir.

Epidemiyoloji

İnfeksiyona hemen hemen her mevsimde rastlanabilmektedir
Ölümler %50'nin üstüne çıkabilir.

Eğer, hayvanlarda paraziter, bakteriyel, viral, gizli veya kronik infeksiyonlar da varsa hastalık sonu ölümler daha da fazla olabilir.

İnfeksiyona gençler daha duyarlıdır.

Erkeklerde (özellikle, kavgacı olanlarda), dişilere oranla daha fazla hastalık gözlenebilir.

Deri ve mukozalarda oluşan lezyonlardan virus kolayca içeri girebilir ve infeksiyonu başlatabilir.

Kavgalar, sert gıdalar, çizikler, sonunda oluşan mikroskopik ve makroskopik lezyonlar virusun vücuda girişinde ve infeksiyonun çıkışında önemli rol oynarlar.

Şimdiye kadar 60 türden fazla yabancı kanatlıda çiçek hastalığı bildirilmiştir. Bulaşma, genellikle, vücutta bulunan portantrelere direkt kontakla veya tozlar, damlacıklar, çok ince tüyler, vs. üzerinde bulunan viruslarla aerogen olarak meydana gelir.

Ayrıca, virus, rüzgar, yabancı kuşlar, sokucu sinek ve böceklerle, vs ile uzak yerlere taşınabilir ve infeksiyonu yayabilir.

İnfekte güvercinler yavrularını beslerlerken, yemek borusu, kursak ve yutaklarında bulunan çiçek lezyonlarındaki virusla bulaşan gıdalar aracılığı ile virusu yavrularına aktarabilir ve onları infekte edebilirler.

Klinik bulgular

1) Deri formu (kutanöz form, çiçek formu): Tavukların yüz, ibik, sakal, ağız ve göz etrafında, vücudun tüysüz bölgelerinde küçük lezyonlar ve kabarcıklar tarzında bir görünümde gelişen çiçek formudur.

Hastalığın **hafif formlarında** ve başlangıcında, önemli klinik belirtiler gözlenemez. Ancak, yumurta veriminde azalmalar ve büyümede gerilemeler farkedilebilir. Lezyonlar büyüdükçe ve sayıları da arttıkça zayıflamalar ve ölümler meydana gelir (**ağır formlarda**).

2) Difterik form: Hastalığın bu formunda lezyonlar daha ziyade mukoz membranlarda ortaya çıkar. Ağız, dil, yutak, yemek borusu, larinks, kursak, traheada sarı, nekrotik psödomembranlar gelişir. Bunlar da zamanla büyür ve birbirleriyle birleşebilirler. Bu membranlar pensle tutularak kaldırıldıklarında yerlerinde kanayan yüzeyler meydana çıkar. Bu lezyonlar da beslemeye ve soluk almaya mani olduklarından hayvanlarda zayıflamalara, hırıltılı ve zor soluk alıp vermeye, asfeksilere ve ölümlere yol açarlar.

Teşhis

1) Klinik ve nekropsi bulguları: Çiçek hastalığında, deri ve mukozalarda gelişen lezyonlar hastalığı tanılamaya yeterli olabilirler. Ancak, bazı bakteriyel (*CRD, İnfeksiyöz koriza, kronik kolera, İnfeksiyöz sinusitis, vs*), viral (*ILT, IB, ND, vs*), mantar (*moniliazis, aspergillozis, vs*) ve diğer bozukluklar (*deri yaraları, A avitaminosis, vs*) ile karışabilirler. **2) Laboratuvar muayeneleri:**

- a) Mikroskopi
- b) Virus izolasyonu
- c) Serolojik testler
- d) Biyoteknolojik yöntemler
- e) Hayvan deneyi

Saęaltım

Çiçek hastalığı viral bir infeksiyon olduğu için antibiyotiklerle sağaltımı yapılamaz. Ancak, bakteriyel kontaminasyonları ve sekonder infeksiyonları önlemek için geniş spektrumlu antibiyotiklerden yararlanılabilir.

Koruma ve Kontrol
Biyogüvenlik
Aşılama